

Ніколаєва Т. М.

Київський національний університет культури і мистецтв

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ СТРАТЕГІЇ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПРОСТОРИ

У науковій статті наведено трактування науковцями терміна «стратегія перекладу». Надаються особливості формування перекладацьких стратегій. Виокремлено різні групи перекладацьких стратегій, а саме: конативні, особистісні та когнітивно-лінгвістичні. Акцентується увага на ролі перекладача в процесі перекладу і вторинності характеру його творчості. Зазначається, що діяльність перекладача лише тоді має сенс, коли вона виправдовує надії учасників міжмовної комунікації. Аналізується найважливіший стратегічний принцип перекладача, а саме критичне ставлення до своїх дій, якщо оригінал виявляється суперечливим, незрозумілим або позбавленим сенсу.

Ключові слова: переклад, стратегія, етапи, види, принципи.

Постановка проблеми. Поняття перекладацької стратегії виникло задовго до того, як перекладознавство сформувалось як наукова дисципліна. Основні принципи перекладацької стратегії закладені в працях І. Гете, Ф. Гюттингера, Дж. Драйдена, А. Тайлера та інших [1; 12; 14]. Однак упродовж довгого часу поняття перекладацької стратегії не було поширеним серед теоретиків перекладу. Замість нього широко вживалося поняття методу перекладу, зокрема у відомій доповіді Ф. Шлейхермана «Про різні методи перекладу» [15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню стратегій перекладу, їх характеристики, методів і способів перекладу присвячували праці багато лінгвістів, серед яких – І. С. Алексєєва, В. С. Виноградов, В. М. Ілюхін, В. Н. Комісаров, Л. Л. Нелюбин, Я. І. Рецкер, В. В. Сдобніков, А. Д. Швейцер, А. Chesterman, W. Lorsch, L. Venuti. Проте, хоча цей напрям досліджень постійно розвивається, немає однастайності в інтерпретації поняття «перекладацькі стратегії». Саме потреба в конкретизації його визначення та недослідженість певних аспектів і зумовлюють актуальність дослідження.

Спроб дати наукове визначення або тлумачення поняття «стратегія перекладу» в літературі небагато, серед них варто назвати спроби в працях В. Н. Комісарова, Х. Крінгса, Н. К. Гарбовського, І. С. Алексєєвої, Р. К. Міньяр-Белоручева.

Постановка завдання. Мета статті – з'ясувати особливості формування перекладацьких стратегій; виокремити різні групи перекладацьких

стратегій, а саме: конативні, особистісні та когнітивно-лінгвістичні; звернути увагу на роль перекладача в процесі перекладу і вторинність характеру його творчості.

Виклад основного матеріалу. Вибір стратегії перекладу залежить, крім суб'єктивних уподобань перекладача та гатунку тексту оригіналу, від багатьох об'єктивних факторів, до яких, на думку Л. В. Коломієць, належать: 1) цільова аудиторія перекладу і стан цільової полісистеми; 2) кількість наявних перекладів певного твору в цільовій літературі. Потреба у форенізуєчому перекладі виникає особливо гостро, коли створюється критично велика кількість перекладів-одомашнень, які роблять відстань між читачем та оригіналом усе більшою [6].

При спробі з'ясувати, що саме наука про переклад розуміє під стратегією перекладу й наскільки вживання цього словосполучення поглиблює наші знання про дійсність (у цьому випадку про процес перекладу), виявляється далеко не однозначна картина.

По-перше, цей термін (якщо його вважати таким) існує в кількох варіантах. Поряд зі «стратегією перекладу» можна зустріти словосполучення «тактика перекладу», «стратегія перекладача», «перекладацька стратегія», навіть «стратегія поведінки перекладача в процесі перекладу». Усі ці словосполучення вживаються як семантичні варіанти не тільки різними, а й іноді одними й тими самими авторами.

По-друге, визначення «стратегії перекладу» відсутнє в Тлумачному перекладознавчому слов-

нику Л. Л. Нелюбіна, найповнішому натепер спеціальному перекладознавчому довідковому посібнику. Між тим словосполученням «стратегія перекладу» широко використовується.

По-третє, і це найголовніше, не тільки різні, а й часом навіть одні й ті самі дослідники вкладають у це словосполучення різний зміст [2, с. 256].

Перекладацька стратегія – програма перекладацьких дій [17]; метод виконання перекладацького завдання, що полягає в адекватній передачі з іноземної мови мовою перекладу комунікативної інтенції відправника з урахуванням культурологічних та особистісних особливостей оратора, базового рівня, мовної надкатегорії й підкатегорії [9]. Стратегія перекладу – це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, яка визначається специфічними особливостями цієї ситуації й метою перекладу, а також визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках певної комунікативної ситуації [9, с. 172].

Стратегії в перекладі зазвичай визначаються як процедури, що використовуються для розв'язання перекладацьких проблем, або як процедура, що включає обрання іншомовного тексту для подальшого перекладу й розроблення методу останнього. У другому визначенні до стратегії належать і вибір ТО, тобто вирішення питання про перенесення іншомовного твору в підсистему літератури мови перекладу. Такі питання принаймні в теорії полісистеми вирішуються внаслідок складної взаємодії чинників, пов'язаних із доцільністю, можливістю та причинами такого перенесення в кожний певний момент, а тому виходять за межі проблематики дослідження. Другий складник поняття стратегії (метод перекладу) автор звужує лише до опозиції «одомашнення – очуження», що також не входить до предмета дослідження. У першому ж визначенні змісту поняття «стратегія» зливаються перекладацькі проблеми різного рівня (слова, речення, абзацу, тексту загалом), унаслідок чого їх важко розрізнити. Аби уникнути двозначності, в дослідженні ми будемо тлумачити стратегію як певний регулятивний принцип перекладу конкретного ТО чи його фрагмента. Якщо згаданий принцип стосується ТО загалом, то такі стратегії ми будемо називати глобальними, а коли вони належать до фрагментів ТО, то локальними [18].

Вихідні постулати перекладацької стратегії визначають загальне ставлення перекладача до своєї роботи. Тут насамперед варто наголосити

на необхідності враховувати посередницьку роль перекладача, вторинний характер його творчості. Звідси випливає повага до тексту оригіналу, розуміння, що переклад автора оригіналу (мовби приписується йому), і тому він повинен якомога повніше відтворювати оригінал, бути його повноправною заміною. Діяльність перекладача лише тоді має сенс, коли вона виправдовує надії учасників міжмовної комунікації. У професійному плані це означає, що перекладач докладає максимум зусиль, щоб правильно зрозуміти текст і підібрати йому найбільш точну відповідність у ПЯ. Він пам'ятає, що будь-яка частина тексту може представляти явні чи приховані перекладацькі проблеми й не дозволяє собі бездумних або поверхових рішень. Водночас перекладач знає, що серед таких проблем є типові, часто зустрічаються й мають більш-менш відомі, стандартні рішення, а є унікальні, оказіональні, що вимагають для свого рішення зміни відомих прийомів або пошуку абсолютно нових. Найважливіший стратегічний принцип перекладача – критичне ставлення до своїх дій, якщо оригінал виявляється суперечливим, незрозумілим або взагалі позбавленим сенсу, то причиною цього може бути не помилка його автора, а недостатні знання перекладача. Підхід перекладача до створюваного ним тексту повинен бути обережним і гнучким: якщо вибрана відповідність не вкладається в текст, суперечить іншим частинам тексту, порушує логічну послідовність викладу, то варто підшукати інше, а не намагатися підганяти під неї все інше.

Стратегія перекладача під час вирішення конкретних завдань насамперед залежить від визначення мети перекладу й умов його виконання. Перекладач повинен чітко уявляти, для чого і для кого він перекладає, яке завдання буде виконувати створюваний ним текст, як і ким цей текст буде використаний. У зв'язку з цим на просунутих етапах навчання завдання майбутнім перекладачам з перекладу навчальних текстів повинні супроводжуватися вказівкою на мету перекладу, характер передбачуваних читачів, друкований орган, у якому він повинен бути прийнятий до публікації, тощо. На основі таких даних перекладач може вирішити, чи буде він робити переклад або який-небудь інший вид мовного посередництва, а якщо переклад, то чорновий робочий, або готовий до опублікування (адекватний). Відповідно до цих рішень він буде вибирати і способи передачі вихідного повідомлення. Певний вплив на стратегію перекладача можуть надавати й технічні умови його роботи: стислі терміни, можливість

користуватися друкарською машинкою, диктофоном або комп'ютером тощо.

Вибір стратегії перекладу залежить, крім суб'єктивних уподобань перекладача та гатунку тексту оригіналу, від багатьох об'єктивних факторів, до яких, на думку Л. В. Коломієць, належать: 1) цільова аудиторія перекладу і стан цільової полісистеми; 2) кількість наявних перекладів певного твору в цільовій літературі. Потреба у форенізуванню перекладі виникає особливо гостро, коли створюється критично велика кількість перекладів-одомашнень, які роблять відстань між читачем та оригіналом усе більшою.

Функція першотвору в цільовій літературній полісистемі. Головна функція перекладу одомашнення – розбудова вже наявної в цільовій культурі літературної традиції, тоді як функція перекладу очуження полягає в уведенні до цільової літератури нових стилів, висловів, засобів і прийомів [5, с. 522].

Результати процесу перекладу (якість перекладу) обумовлюються ступенем смислової близькості перекладу оригіналу, жанрово-стилістичної належністю текстів оригіналу й перекладу, прагматичними чинниками, що впливають на вибір варіанта перекладу.

Усі ці аспекти перекладу мають безпосередньо нормативний характер, визначають стратегію перекладача та критерії оцінювання його праці.

Т. В. Пастрик виділяє три групи перекладацьких стратегій: 1) конативні стратегії, які виражають спрямованість на адресата взаємодії з урахуванням змісту й функцій спілкування, спрямовані на визначення смислового наповнення вихідного тексту і здійснення впливу на читачів тексту перекладу, задуманого автором оригіналу; 2) особистісні перекладацькі стратегії – закономірності когнітивного оброблення інформації (сприймання, інтерпретація та породження), які визначаються рисами характеру перекладача; 3) когнітивно-лінгвістичні стратегії ґрунтуються на лінгвістичних і текстових знаннях перекладача: знання про когнітивну, емоційну, естетичну інформацію та особливості її вербалізації.

З усього діапазону стратегій у цьому дослідженні ми зосередимося лише на двох: калькуванні й трансформаціях, які певною мірою утворюють опозицію.

Оскільки існують різні визначення калькування, які інколи суттєво відрізняються за змістом, зазначимо, що в межах розвідки калькування розглядатиметься як копіювання структури слова, словосполучення або речення мови оригіналу

(МО) у мові перекладу (далі – МП). Калькування може здійснюватися на фонемно-графемному рівні, і тоді воно називається транскодуванням, що має різні види: 1) транскрибування – копіюється звукова форма слова (наприклад: design – дизайн); 2) транслітерування – копіюється графічна форма слова (наприклад: comfort – комфорт); 3) змішане транскодування – копіюється частково звукова, а частково – графічна форма слова (наприклад: supercomputer – суперкомп'ютер); 4) адаптивне транскодування – форма слова копіюється, частково адаптуючись до норм МП (наприклад: kinetic – кінетичний).

До трансформацій, що стосуються зміни форми ТО в ТП, належать додавання, вилучення або перестановка слів, а також перефразування й розбивання складних речень на два або більше простих чи об'єднання останніх в одне складне. Додавання слів – це привнесення в ТП лексем, що відсутні в ТО у явній формі, але їх значення приховано містяться в його змісті як імплікатури. Наприклад: The engines have a very good record of reliability – Ці двигуни зажили солідної репутації з точки зору їх надійності. Змістом трансформації вилучення слів є видалення в ТП лексем, що експліцитно наявні в ТО, але в ТП можуть бути переведені на імпліцитний рівень [16].

Натепер у лінгвістиці є й інша класифікація стратегій лінгвокультурної адаптації тексту перекладу, що застосовується під час перекладу як реалій, так і текстів загалом залежно від вибору перекладача. Їх також називають субстратегіями, що є засобами реалізації основних стратегій – форенізації, доместикації, нейтралізації:

1) транзитивна стратегія – орієнтована на максимально точне відтворення формальних характеристик ідіостилу оригіналу, що розглядається як необхідна умова адекватного перекладу цього тексту, як наслідок, на пряме нетрансформативне перенесення всіх засобів вираження специфіки в перекладі;

2) адаптивні стратегії орієнтовані на адаптацію тексту до іншопольових й іншомовних умов, передбачають комплекс трансформативних дій, які вживаються перекладачем. Параметри адекватності перекладу в рамках стратегії визначаються перекладачами досить довільно, вектор адаптації встановлюється суб'єктивно в результаті особистісного акту сприйняття й розуміння вихідного тексту, ініціюючи відповідні трансформації в перекладі. Мета адаптивних стратегій – створення перекладу, динамічно еквівалентному оригіналу. Специфіка адаптивних стратегій різна:

а) лінгвокультурна адаптація – найпоширеніший вид адаптації під час перекладу [13]. Мета лінгвокультурної адаптації – створення тексту, зрозумілого носіям іншої мови й іншої культури. Трансформативні дії, спрямовані на заповнення можливих лакун: смисловий переклад значущих власних імен, пошук функціональних еквівалентів різних елементів тексту (фонем, морфем, слів, фразеологізмів, синтаксичних конструкцій тощо). Національно специфічні імплікати (пояснення, тлумачення) й імплікати або замінюються їх приблизними відповідниками в культурі перекладу, або коментуються додатково;

б) жанрова адаптація – в умовах відсутності відповідних форм і жанрів у вітчизняній літературній традиції тексти адаптують, надавши їм знайомий жанровий характер [4]. Жанрова адаптація визначає сутність трансформативних дій перекладача – зазнає змін і сюжет творів, більшість потенційних лакун виключені з тексту перекладу;

в) вікова адаптація – полягає в тому, що тексти мають бути сприйняті перекладачами і призначені виключно для дитячої аудиторії. Мета адаптації – створення творів дитячої літератури, причому текст практично повністю втрачає національну специфіку, з нього виключені всі лакуни й імплікати, дані оцінки багатьох дій і персонажів, використана лише загальноживана й розмовна лексика, значно спрощений синтаксис [3].

Застосування будь-якої з названих стратегій передбачає визначення ступеня можливості перекладу. Використовується тип перекладу з домінуванням перекладача як творчої особистості, яка реалізує себе через вибір методу перекладу. Аналіз перекладацької діяльності здійснюється на основі типологічного підходу, який характеризується врахуванням перекладацьких стратегій. В основі цієї типології лежить поєднання двох параметрів кодів (трьох кодових рівнів) та операцій (п'яти трансформаційних категорій), а в межах дії культурного коду можна виокремити такі стратегії: субституція – натуралізація, модернізація, предметизація, націоналізація (можливість знаходження більш або менш еквівалентного аналога), повтор – екзотизація, історизація (шляхом простого втручання в дистанцію час – простір); скорочення та виключення – універсалізація, деісторизація (шляхом видалення іноземних культурних знаків); розширення та додавання – екзотизація, історизація (шляхом додавання іноземних культурних знаків); перестановка – метатекстова компенсація згідно з Д. Делабастітом [11].

З метою максимально повного декодування специфіки ментальності носіїв мови оригіналу стратегія перекладу повинна передбачати «привнесення елементів чужої мови та культури». Один із аспектів домінування перекладача як творчої особистості є усвідомлення й урахування ним ментальної ідентичності нації-носія мови оригіналу та нації-носія мови перекладу. Ураховуючи домінуючі функції тексту оригіналу й функціональні домінанти та субдомінанти, перекладач під час створення текстів мовою перекладу може використовувати в різноманітних сполученнях такі стратегії: стратегія з'ясування жанрово-стильової приналежності тексту; стратегія визначення домінантної насиченості; стратегія можливого прогнозування; стратегія спроб і помилок; стратегія компресії й декомпресії; стратегія модифікацій компенсування; стратегія передачі світосприйняття; стратегія дослівного перекладу [8, с. 67].

Практична критика перекладів головним чином ґрунтується на інтуїтивному уявленні про жанрово-стилістичну норму. Переклад художнього твору оцінюється за його літературним достоїнствами, технічний переклад – за термінологічною правильністю, можливістю забезпечити розуміння сутності справи й можливістю використання тексту перекладу в технічній практиці, переклад реклами – за її дієвістю тощо.

Текст перекладу – це мовленнєвий твір мовою перекладу, і для нього обов'язкові правила й норми цієї мови. Однак ці правила неоднакові для всіх випадків функціонування мови. Вони варіюються як у різних функціональних стилях, так і залежно від різновиду загальнолітературної мови.

Серед останніх зазвичай розрізняють мову розмовної мови (неформального спілкування) й мову художньої літератури. У лінгвістичній літературі висловлювалася думка, що особливий різновид мови становить і мова науки.

«Вторинність» перекладних текстів, їх орієнтованість на іншомовний оригінал виділяє такі тексти серед інших мовних творів на тій самій мові.

Сукупність перекладних текстів будь-якої мови становить особливий різновид цієї мови, що переважає його функціональні стилі й інші різновиди.

Орієнтованість на оригінал неминуче модифікує характер використання мовних засобів, призводить до «розхитування» (іншими словами, до розвитку) мовної норми й особливого вживання [6].

Е. Г. Поломских і В. В. Барсукова виділяють чотири етапи стратегії під час роботи з перекладом: 1. Орієнтаційно-аналітичний етап: знайомство з ори-

гіналом, його прочитання й розуміння, його змістовий і лінгвістичний аналіз, збирання зовнішніх даних про текст. 2. Етап планування перекладацької діяльності й імовірного прогнозування результатів перекладу. 3. Операційний етап: безпосереднє здійснення перекладу. 4. Етап контролю та оцінювання: редагування перекладу і його прагматична адаптація до умов існування в культурі, яка приймає [10, с. 8].

Орієнтаційно-аналітичний етап передбачає:

1. Збирання зовнішніх даних про текст: час створення тексту, автор (індивідуальний/груповий/анонімний, носій мови/не носій мови, рід діяльності, статус, самостійність і незалежність автора/належність якій-небудь школі, спадкоємність); реципієнт оригіналу (кількісне охоплення, вікова група, освітній, професійний, соціальний статус). 2. Змістовий аналіз тексту: опис предмета повідомлення (фоновий аналіз), новизна, актуальність, затребуваність, ступінь спеціалізації. 3. Лінгвістичний (структурно-семантичний) аналіз оригіналу: лексичний склад (загальноживана/спеціальна лексика; однорідна/із запозиченнями лексика, образність/конкретність/абстрактність, стилістичний реєстр: книжно-писемний, розмовний, знижений); граматичний склад: темпоральність, модальність, стан, суб'єктність/безособовість, спосіб (активність/пасивність); синтаксичний склад (простота/складність, тип зв'язності: експліцитні засоби зв'язку/смилова прогресія, тип смислової прогресії: ланцюгова, «кущова», асоціативна; комунікативний тип висловлювання: опис, розповідь, міркування, доказ; повний склад/еліптичність пропозицій; інформаційно-комунікативна структура: тема-рематичний розподіл: прямий/інвертований). 4. Комунікативний аналіз тексту: функції тексту: експліцитні/імпліцитні; ієрархія комунікативних завдань (домінуючі, факультативні, рівноцінні); типи інформації в тексті; тип тексту й/або функціональний стиль і жанр; специфічні характеристики тексту [10, с. 9–10].

Етап планування перекладацької діяльності й імовірного прогнозування результатів перекладу. На цьому етапі роль перекладача змінюється з отримувача повідомлення на відправника повідомлення мовою перекладу. Перекладач повинен визначити, наскільки повно й точно можна передати змістово-смисловий бік тексту засобами мови перекладу, її комунікативні установки та прагматику; з'ясувати, чи будуть цілі перекладу збігатися з цілями оригіналу. На цьому етапі відбувається прогнозування ступеня повноти та точності інваріанта перекладу, тобто ступеня еквівалентності тексту перекладу тексту оригіналу. Прогнозований образ результату перекладу слугуватиме перекла-

дачеві орієнтиром, який буде задавати траєкторію перекладацьких дій, міру обґрунтованого відступу від формальної близькості до оригіналу.

Операційний етап – безпосередній перекладацький процес, який включає в себе роботу зі словниками та іншими джерелами з підбору відповідностей, лексичні та граматичні трансформації, структурно-синтаксичні трансформації [10, с. 9–10]. Етап контролю й оцінювання. На цьому етапі проводиться звірка тексту на предмет наявності/відсутності пропусків слів чи фрагментів; редакторська правка, оцінюється відповідність жанрово-стилістичним нормам української мови, а також здійснюється адаптація до жанрово-стилістичних норм мови перекладу: перекладач повинен повно й точно передати думку автора, втілюючи її у форму, властиву українському стилю [10, с. 9–10].

Висновки і пропозиції. Основні принципи перекладацької стратегії доповнюються поясненням правомірності застосування низки технічних прийомів, що порушують формальну подібність перекладу оригіналу, але тих, які забезпечують досягнення більш високого рівня еквівалентності. Найбільш загальними та широко розповсюдженими з таких прийомів є переміщення, додавання й опущення лексичних одиниць у процесі перекладу [7, с. 168].

Приєм переміщення лексичних одиниць у висловлюванні дає змогу використовувати найбільш відповідники слову оригіналу в іншому місці висловлювання, з певних причин (головним чином через лексичну співзвучність слів у мові перекладу) його не можна використати там, де воно знаходиться в оригіналі.

Приєм лексичного додавання досить широко використовується в процесі перекладу. Багато елементів змісту залишаються в оригіналі невираженими, тому вважається, що їх необхідно виразити в перекладі за допомогою граматичних засобів. Приєм опущення є прямо протилежним додаванню та має на меті відмову від передачі в перекладі семантично поширених слів, значення яких виявляються не релевантними або мають змогу легко відновлюватись у контексті. Приємом семантичної насиченості може слугувати використання в англійській мові так званих парних синонімів – паралельно використовуваних слів із близькими значеннями. Приєм опущення може не бути пов'язаним із бажанням запобігти небажаним елементам оригіналу. Однією з причин його застосування може бути надмірна конкретність англійського тексту, що виражається у використанні числівників, назв ваги та величин, тобто там, де достатньо мотивовано значення.

Список літератури:

1. Виноградов В. С. Введение в переводоведение: общие и лексические вопросы. Москва: ИОСО РАО, 2001. 223 с.
2. Виноградов В. В. Стилистика. Теория поэтической речи. Поэтика. Москва: Наука, 1963. 256 с.
3. Єгорова О. В., Маріна О. В. Стратегії перекладу в сучасній лінгвістиці. URL: http://www.rusnauka.com/20_AND_2014/Philologia/6_173529.doc.htm (дата звернення: 13.06.2018).
4. Заиченко А. И. Синхронный перевод: выбранная стратегия или отражение когнитивных способностей человека? Университетское переводоведение: материалы Международной научной конференции по переводоведению «Федоровские чтения» (Санкт-Петербург, 23–25 октября 2003 г.). Санкт-Петербург: Филологический ф-т СПбГУ, 2004. С. 107–117
5. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. 522 с.
6. Ольховська Н. С. Специфіки тексту та стратегії перекладу. URL: <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukraska-nternet-konferencja/perekladoznavstvo/params/post/1338438/> (дата звернення: 13.06.2018).
7. Перетокіна В. Ф. Нові тенденції застосування стратегій перекладу галузевої літератури. URL: http://confcontact.com/2014_04_25edu/56_Peretokina.html (дата звернення: 13.06.2018).
8. Ревзин И. И., Розенцвейг В. Ю. Основы общего и машинного перевода. Москва, 1964. 254 с.
9. Сдобников В. В. Стратегия перевода: общее определение. Вестник Иркутского государственного лингвистического университета. 2011. Вып. 1. С. 166–172.
10. Стратегии перевода (теоретические основы модуля): учебный модуль для слушателей специальности «Переводчик в сфере профессиональной коммуникации» / сост. Е. Г. Поломских, В. В. Барсукова; Перм. ун-т. Пермь, 2009. 255 с.
11. Теория и практика перевода. URL: <http://www.caim.ru/29/720> (дата обращения: 13.06.2018).
12. Томахин Г.Д. Перевод как межкультурная коммуникация / под ред. А.Д. Швейцер. Москва: ИЯЗ РАН, 1996. 198 с.
13. Топер П. Перевод и литература: творческая личность переводчика. URL: <http://magazins.russ.ru/vorlit/1998/6/toper/htm> (дата обращения: 13.06.2018).
14. Третьякова Е.А. Фольклорно-мифологический импликационал художественного текста как проблема перевода (на материале произведений Дж. Толкина). URL: <http://www.disserr.com/contents/213410.html> (дата обращения: 13.06.2018).
15. Фурсіна Г.А. Формування комунікативної компетенції студентів вузів в процесі мовної підготовки. Актуальні питання вузівської науки: зб. наук. статей. Самара, 2005. 53 с.
16. Черноватий Л. М., Липко І. П. Стіввідношення стратегій перекладу та рівня перекладацької компетентності майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин. URL: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=1469 (дата звернення: 13.06.2018).
17. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты. Москва: Наука, 1988. 215 с.
18. John Milton (ed.), Paul Bandia. Agents of translation. NY – Amsterdam: John Benjamins, 2009. 337 p.

ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ В АНГЛО-УКРАИНСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ

В научной статье приведены трактовки научных терминов «стратегия перевода». Приведены особенности формирования переводческих стратегий. Выделены различные группы переводческих стратегий, в частности коннативные, личностные, когнитивно-лингвистические стратегии. Охарактеризованы этапы формирования переводческой стратегии. Анализируется важнейший стратегический принцип переводчика, а именно критическое отношение к своим действиям, если оригинал оказывается противоречивым, непонятным или лишенным смысла.

Ключевые слова: перевод, стратегия, этапы, виды, принципы.

TRANSLATION STRATEGIES IN THE ENGLISH-UKRAINIAN SPACE

The research paper presents the interpretation of the term “strategy of translation” by scholars. Peculiarities of the formation of translation strategies are provided. Different groups of translation strategies are singled out, namely: conative, personal and cognitive linguistic. The emphasis is on the role of the translator in the process of translation and secondary nature of his creativity. It is noted that the work of a translator only makes sense when it justifies expectations of the participants of interlingual communication.

Key words: translation, strategy, stages, types, principles.